

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: —

Cím: *Budapest háborúja.*

Forrás: *Pesti Napló.*

Bp.

(Hely)

1916. XI. 7.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

381.631

Hely

Idő

"1916"

Személy

H. szám

381.63.1916

Budapest háborúja Tanácsi beszámoló a közélémezésről

A főváros törvényhatósági bizottsága szerdán közgyűlést tart és csaknem kizárólag azzal a jelentéssel foglalkozik, amelyet a közélémezési ügyosztály terjeszt elő a tanács útján Budapest közélémezési állapotáról, arról, hogy mit várhat a főváros közönsége és mi az, amiről egyelőre kénytelen lesz lemondani. A jelentés általában őszintén pesszimisztikus és abban a megállapításban csucosodik ki, hogy „a főváros a mai országos, sőt helyesebben európai jelentőségű gazdasági bajok és nehézségek közepette e bajokon a helyi önkormányzat eszközeivel segíteni *nem tud.*”

Bő részletességgel számol be a tanács az egyes élelmickek kialakulásáról s a készletek nagyságáról.

A jelentés konkluzióit magában foglaló *határozati javaslat* a kormány támogatását kéri, egyben pedig burgonyavásárlás céljára tíz millió koronának a megszavazását. A határozati javaslatnak a *zsirjegyrendszer* életbeléptetésére vonatkozó pontja tárgytalanná vált, mert báró Kürthy Lajos, a közélémezési hivatal elnöke hétfőn leiratot intézett a fővároshoz és hozzájárult a zsirjegyek életbeléptetéséhez. Kívánja azonban, hogy a zsirellátás az egész fővárosban *egységes*, egyenlő legyen, a főváros elsősorban a hentesek és nagyvágók készleteit vegye igénybe és a maximális árakhoz szigorúan ragaszkodjék. Hozzájárul továbbá ahhoz, hogy a főváros a Haditermény rt.-től heten-

kint 35.000 kilogramm külföldi vajat kapjon az eddigi 25.000 kilogramm helyett. Egy másik leiratában báró Kürthy Lajos megtiltja a tej felhasználásával előállított ételeknek és italoknak a kávéházakban és cukrászdákban délután 3 és 8 óra között való kiszolgáltatását.

A közélémezési ügyosztály beszámolójának lényegesebb részeit itt közöljük:

(Liszt és kenyér)

A főváros lisztellátására nézve megállapítható az a tény, hogy a lakosság a lisztszükségletét ez évben eddigelé fennakadás nélkül kielégíthette és tekintettel a jelenlegi lisztkészletekre, amelyek a főváros szükségletét körülbelül 6 hétre fedezik, *egyelőre a lisztszükséglet biztosítottnak tekinthető.*

Nem mulaszthatjuk el ezt az alkalmat arra, hogy rá ne mutassunk arra az eshetőségre, hogy a főváros lisztellátásában az eddiginél, nehezebb viszonyok.

Szükségesnek találtuk erre az eshetőségre rámutatni és ezeknek a körülményeknek kifejezést adni azért, mert ezzel kapcsolatban szükségesnek tartjuk olyan, az eddigieknél is erélyesebb kormányintézkedés megtételét, amely az ország meglévő gabona- és lisztkészleteinek egyenletes fogyasztását a jövő termésév piacra hozataláig *fontétlenül biztosítja.*

(Hus- és zsirfélék)

Már az 1915. évi október 5-én lelt jelentősünkben rámutattunk arra, hogy a husárok emelkedésének ellensúlyozása és a katonai szükséglet fedezésére erősen igénybevett hazai állomány kiméltése céljából lehetőleg külföldről igyekeztünk húst importálni.

Ugyancsak a husellátás előmozdítására folytattuk a már fentemlített időpontig az északi semleges államokból még a múlt évben megkezdett marhahus-behozatalt is; ily módon a folyó évben mintegy 360.000 kg. marhahúst sikerült a fővárosi fogyasztás részére behozni, mintegy 1,900.000 K értékben.

Tárgyalásokkal indítottunk a cs. és kir. hadsereg főparancsnoksággal is oly irányban, hogy a meghódított Szerbiában lévő marhatelepek egy része a főváros közélémezési céljaira átengedtesék. A hadsereg főparancsnokság előzékenysége folytán a belgrádi katonai kormányzóság szeptember hónapban egy tételben 170 darab élőmarhát bocsátott a főváros rendelkezésére és kilátásba helyezte, hogy a feleslegekből a jövőben is esetről-esetre további szállítmányokkal fogja a főváros szegényebb lakosságának husellátását előmozdítani.

A főváros a zsirellátás biztosítása érdekében a kormányhoz számtalan felterjesztést intézett a kérdés gyakorlati megoldására és a helytelen és hiányos rendelkezések megváltoztatására nézve és ennek dacára meg kell állapítani azt, hogy a főváros zsirellátása ma kritikussabb helyzetben van, mint eddig bármikor volt.

Teljesen elrontotta a helyzetet a kormány rendelete a sertésvágások korlátozásával és az élősertésárak maximálásával. Hiába kértük eddig, hogy a Budapestre nézve 7 korona 24 fillérben megállapított ár az érdekelt összes szakköröknek és a főváros képviselőjének előzetes meghallgatása után oly arányban emeltesék fel, hogy az élősertések a tényleg felmerülő összes költségek és megengedett polgári haszon szigorú számításba vételével a budapesti sertésvásárra felhozhatók legyenek. Kértük továbbá, hogy az Ausztria részére megállapított zsrkontingens és a sertézsírra nézve megállapított legmagasabb ár kijátszásának megállítása céljából a sertézsírnak mesterséges ételzsír készítésére való felhasználása és a mesterséges ételzsírnak az országból való kiszállítására sürgősen megtiltassék.

A főváros közönségének sertéshussal és zsírval való ellátása érdekében ez évben is folytattuk a sertéshizlalási akciót, mely lehetővé tette, hogy a főváros ez év első kilenc hónapjában mintegy 1.5 millió kg. zsír, szalonnát és hajat és mintegy 400.000 kg. sertéshúst és sertéshuskészítményt bocsásson a lakosság rendelkezésére. A múlt évről a folyó évre 4500 drb sertést hoztunk át. A folyó évben pedig 19.035 darabot állítottunk be, úgy, hogy a kőbányai egész évi összes állomány 23.535 darab volt. Ezenkívül vidéki hizlaldákban 4200 darab hizó sertés és 1850 darab süldő sertés volt beállítva. Ez év folyamán mintegy 15.000 darab hizott sertés került levágásra, úgy, hogy ez idő szerint a főváros még mintegy 12.000 darab hizó sertéssel s 1850 drb süldővel rendelkezik. A jövő őszi és téli, nemkülönben az 1918. évi tavaszi zsiresszükséglet biztosítására feltétlenül szükséges volna újabb hizlalási akciót szervezni és erre a célra mintegy 30.000 darab sertést már most folytatólagosan beállítani. Ezt már eddig is folyamatba tettük volna, ha az ehhez szükséges takarmány folytatólagosan rendelkezésünkre állana, vagy legalább biztatást kaptunk volna a kormánytól, hogy bizton rendelkezésünkre fog bocsátatni. Tervünket a kormánynak be is jelentettük és erre a célra a kereskedelemügyi miniszter úrtól még augusztus 2-án 80.000 mm. árpa és 100.000 mm. tengeri kiutalását kértük, de választ eddigelé nem kaptunk.

(Burgonya)

A szállítási nehézségeknek a folyamánya az, hogy akkor, amidőn a főváros havonkénti burgonyaszükséglete (fejenként és naponként minimálisan 0.33 kg.-ot számítva) átlag ezer vagon, az ez év szeptember havában ennek a mennyiségnek csak mintegy fele, jelesül 517 vagon, október havában pedig 508 vagon érkezett be, úgy, hogy a napi 33 vagon helyett szeptember havában naponta átlag csak 17 vagon, október havában pedig csak 16 vagon állott rendelkezésre és így nem tartalékolhattunk, pedig 5000 vagon (télire 2000, tavaszra 3000 vagon) burgonyának előzetes beszerzéséről szükséges gondoskodni. Ennek a nagy burgonyamennyiségnek költsége vagononként 2000 koronát számítva, tíz millió koronát tesz ki, aminek enedélyezését kell kérelmeznünk.

Felelősségünk tudatában már előzetesen meg kell jegyeznünk, hogy a konzerválás alatt álló mezőgazdasági termények és így a burgonya is bizonyos százalék (10—20 százalék) erejéig még a legjobb gondozás mellett is természetszerűen apad legjobban gondozás mellett is apad sulyban és megromlik; a burgonya eladási árába lesz beszámítandó. Bejelentjük továbbá, hogy a főváros burgonyaszükségletének lehető biztosítása érdekében megkerestük a cs. és kir. legfőbb hadvezetőséget, hogy a meghódított Orosz-Lengyelország burgonyaterméséből a fővárost is részesítse. A legfőbb hadvezetőség 1000 vagon burgonyának kiutalását engedélyezte.

A helyzet mindennek dacára ma még olyan, hogy nem tekinthetjük biztosítottnak azt, vajjon a téli tartalékolásra szükséges 2000 vagon és a tavaszi szükségletre igényelt 3000 vagon burgonya idejében ténylegesen beszerezhető és felhozható lesz-e. Zöldségárusító üzemünk útján ezideig 280 vagon káposztát kötöttünk le.

(Tej)

A főváros lakosságának tejjel való ellátása körül a nehézségek az 1916. év folyamán is növekedtek.

A közéletmezési ügyosztály keretében külön tejalosztályt létesítettünk, amely Központi Tejhitel néven működését máris megkezdte. Remél-

hető, hogy az a különleges gondoskodás, amelyben a tejellátás kérdése ilyképpen részesülni fog, lehetővé fogja tenni az ellátás körüli nagyobb zavarok elhárítását.

(Bab, köles, árpakása, rizs)

Az idei babtermésből a főváros szükséglete céljára 1200 vaggonnak kiutalását kértük. A főváros ezen kérelme tekintetében a kormány még nem határozott és ennél fogva a Haditermény részvénytársaság is csupán 50 vagon babot utalt ki a főváros részére, amelyből eddig tényleg alig a felét kaptuk meg. A tanács elhatározta, hogy addig is, amíg a kormány az idei babtermésből a megfelelő szükségleti mennyiséget kiutalja, a múlt évről megmaradt készletet, mintegy 70 vaggont, a magánháztartások részére október 1-étől kezdve jegyek ellenében forgalomba bocsátja. A személyenkinti havi rációt egyelőre ½ kg. babban állapítottuk meg. Borsót és lencsét a főváros a múlt termésvégben nem tudott beszerezni, miután a cikkekben az országban a termés nem olyan tömegű, hogy az a népelelmezés szempontjából számba jöhetne. A rizskészletét a főváros még 1914 őszi a belföldi készletekből, részben pedig azóta, külföldön szerezte be, aszerint, amint a behozatal lehetséges volt. Ezt a rizskészletet, amely összesen 197 vagon volt, a főváros a múlt évi december óta rizsjegyek ellenében negyed kg. rizst vásárolhatott. Augusztus 1-én a községi rizs árusítását takarékosági szempontból ideiglenesen beszüntettük és a megmaradt készletet tartalékképpen kezeljük és a jövő év elején fogjuk azt ismét jegyek ellenében a közönség részére forgalomba hozni. A rizsszel és babbal kapcsolatban köleskását és árpakását is hozunk a közönség részére forgalomba.

(Cukor)

Augusztus és szeptember havában a cukorhiány már olyan mérvet öltött, hogy a közönség nagy része már képtelen volt cukorszükségletét beszerezni. Ily körülmények között sajnálatosnak tartjuk, hogy a cukorkészletek fölött rendelkező cukorközpont, amely a lakosság cukorellátásáról első sorban hivatott gondoskodni, a cukorjegyrendszer behozatalával szemben aggodalmakat táplál, a kivittelt a maga részéről nehezen végrehajthatónak tartja és ez okból késlekedik a kivitel kezdeményezésével, holott nemcsak Németországban, hanem Ausztriában is régen be van vezetve a cukorjegyrendszer is kifogástalanul működik.

(Tojás)

A tojás árának folytonosan dráguló folyamata, amely jelenség már az elmúlt évben is azt eredményezte, hogy a tojás ára az év folyamán ládánként (1440 darabonként) száznegyven koroná-

ról kétszáznegyven koronára emelkedett, az 1916. évben még fokozottabb módon jelentkezett, annál is inkább, mert a tojásárak drágulásának okai ez évben sem szűntek meg, sőt ellenkezőleg hatványozottabb mértékben hatottak közre, mint az előző évben. Így a takarmányárak emelkedése, a hus és egyéb élelmicikkek további drágulása, a növekedő és mind intenzívebb külföldi tojásvásárlás mind jobban azt eredményezték, hogy a tojás ára ugyancsak napról-napra drágul, a beszerzés pedig csaknem kapkodásszerű versengés útján történik.

Ilyen körülmények között a főváros, számítva az őszi és téli évszakban bekövetkezendő tojás-hiányra és rendkívüli tojásárakra, ez év nyarán is, miként azt már a múlt évben tette volt, bár aránylag igen magas árakon, nagyobb mennyiségű, mintegy 5000 láda, tehát mintegy 7.200.000 darab tojást vásárolt és helyezte el a hűtőraktárakba, hogy ezzel a készlettel legalább enyhítsen az őszi és téli tojásbajokon.

Mint jellemző jelenséget, meg kell említenünk, hogy a folyó év nyarán a hazai nagyobb tojáskereskedő cégek egy *tojáskereskedelmi részvénytársaságot létesítettek*, amely a fentebb említett német és osztrák tojásbevásárló vállalatokkal párhuzamosan, azokkal versenyezve, szintén tojáskivitelre rendezkedett be. Természetes tehát, hogy a *tojáskivitelnek ilyen sokoldalú forszírozása a tojás árát folytonosan felfelé hajtja*, a budapesti piacot pedig az áru elkerüli, mert a vidékről közvetlenül lesz külföldre elszállítva.

(Kávé)

A közönségnek ellátása érdekében igyekezünk kávéból a külföldről nagyobb mennyiségeket behozni, fáradozásaink azonban csak *kis eredménnyel* jártak.

A Kávéközponttól halljuk, hogy a Hollandiából a központi hatalmak számára kivitelre hozható mennyiség körülbelül 400.000 zsákra becsülhető, melyen a szövetséges hatalmak megállapodás szerint osztozkodnak. Ha az egész mennyiség akadálytalanul kihozható, a megállapított kulcs szerint Magyarországra körülbelül 36.000 zsák jutna, ez pedig az ország *normális szükségletének alig egytized részét fedezé.*

Határozati javaslat

A terjedelmes jelentés a következő határozati javaslattal végződik:

1. Méltóztassék a népelelmező bizottság és tanács jelentését, valamint azokat az intézkedéseket, amelyeket az egyes cikkek könnyebb beszerzése és szétosztása, valamint árainak szabályozása iránt a tanács a népelelmező bizottsággal egyetértően tett, jóváhagyóan tudomásul venni.

2. Méltóztassék a kormányhoz felterjesztést intézni aziránt, hogy

a) az ediginél erősebb intézkedéseket tegyen arra nézve, hogy az országban levő gabona- és lisztkészletek felkutattassanak és a főváros lakossága részére a termésév végéig szükséges lisztmennyiség okvetlenül biztosítottassék;

b) a zsirellátás körül országszerte tapasztalható rendszertelenséget és árfelhajást az egész ország sertésállományának államhatósági igénybevételé útján szüntesse meg és különösen a városok, legfőképpen pedig a főváros lakosságának zsirellátását biztosítsa azáltal, hogy a főváros fogyasztására megfelelő sertésmennyiséget biztosítson;

c) ehhez képest a legerősebb rendszabályokat léptesse életbe arra nézve, hogy amíg az ország belfogyasztásának szükséglete biztosítva nincsen, mindaddig hazai sertéseket és sertéstermékeket Ausztriába kiszállítani egyáltalában ne lehessen;

d) a budapesti zsirjegyrendszer életbeléptetéséhez a tanács által kérelmezett feltételek teljesítése mellett, sürgősen járuljon hozzá;

e) a főváros saját sertéshizlalási akciójának fenntartásához és lebonyolításához szükséges takarmánymennyiséget mielőbb és okvetlenül engedélyezze;

f) az ország burgonyaterméséből a főváros fogyasztásának szükségletét engedje át s ennek folytatólagos felhozatalát felétlenül biztosítsa és ezzel kapcsolatban a szeszfőzőket és keményítőgyárakat a közlelmezés rovására való burgonyavásárlástól tiltsa el;

g) a tejárakat országosan szabályozza, a tejgazdaságok takarmányszükségletét biztosítsa, a termelőhelyeken való tejfogyasztást szabályozza, a vaj és a cikkek legmagasabb árait állapítsa meg, gondoskodjék a tehénállomány felújításának és a külföldi tehénimportnak országos és egységes irányításáról és általában a tejtermelésnek, feldolgozásának, forgalmának és fogyasztásának az egész országra kiható egységes rendezéséről;

h) a lakosság bahszükségletéről a tanács által kérelmezett mennyiségben és módon sürgősen gondoskodjon;

i) a cukorjegyrendszer életbeléptetéséhez a tanács által bejelentett módoszatok és a szükséges cukormennyiségnek a főváros részére leendő átengedése mellett járuljon hozzá;

j) a tojáskivitelt a változott viszonyoknak megfelelő korlátozás mellett akként szabályozza, hogy a belföldi szükséglet keretében a főváros fogyasztása indokolt árakon és mennyiségileg kielégítő módon biztosítható legyen;

k) a budapesti állatállomány részére már engedélyezett zabmennyiségen felül még okvetlenül szükséges pótcikkeket kellő mennyiségben beszállítsa a főváros rendelkezésére;

l) a szappan gyártását, egységes minőségét, árát és forgalombahozatalát a tanács idevonatkozó felterjesztései értelmében országosan szabályozza.

3. Méltóztassék a tanácsnak felhatalmazást

adni arra, hogy a főváros téli és tavaszi burgonya-szükségletére mintegy 5000 vagon burgonyát megvásárolhasson és erre a célra a háború élelmezési célokra engedélyezett 22 millió koronán felül a kölcsönpénzek terhére további 10 (tíz) millió koronát megfelelő kamattérítés mellett felhasználhasson.

4. Méltóztassék felterjesztést intézni ugy a kormányhoz, mint a hadügyminiszter urhoz, nemkülönben a hadseregfőparancsnoksághoz az, hogy a fővárosi lakosság szükségletének megfelelő mennyiségű tüzelőfa és fűtőszén rendezésére és folytonos felszállítása kivételes intézkedésekkel biztosítottassék.

	Személy
(Oldal)	

Székesfővárosi házinyomda 1917.